

Nr 790

Av herr Ohlin m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 175, angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1956/57, m. m.

I motioner som framlades vid denna riksdags början — de likalydande motionerna I: 293 och II: 224 — har vi redovisat vår uppfattning i skattefrågan, såväl med avseende på de för dagen aktuella skatteproblemen som i frågan om skattepolitiken på något längre sikt. Vi har där erinrat om den utveckling mot en väsentligt ökad *total* skattebelastning som skett i vårt land under efterkrigsåren. Av nettonationalinkomstens ökning sedan 1947, dvs. i huvudsak den sammanlagda inkomstökningen för enskilda och företag, har drygt hälften influtit till stat och kommun genom skatter och avgifter av olika slag. Vi har pekat på den skärpning av det reella skattetrycket vid *den direkta inkomstbeskattningen*, som blivit en följd av penningvärdeförsämringen under de gångna efterkrigsåren och som särskilt drabbat de skattskyldiga i de lägre inkomstskikten. Över huvud taget har utvecklingen understrukt våra vid upprepade tillfällen under senare år framförda krav, att statsmakterna som en av sina främsta målsättningar måste ha att steg för steg söka pressa ned skattetrycket till en rimligare nivå.

Den statliga budget- och skattepolitik, som regeringen för sin del lagt fram först i statsverkspropositionen till årets riksdag och senare ytterligare behandlat i proposition nr 175 om komplettering av riksstaten för nästa budgetår, motsvarar inte de synnerligen välmotiverade krav som här angivits. Trots att regeringen i år ansett sig kunna medverka till en relativt ringa sänkning av den statliga inkomstskatten, innebär nämligen dess politik på längre sikt att ett omotiverat högt skattetryck bibehålles. Snarare riskeras en fortsatt utveckling mot en stegrad skattebelastning. Detta sammanhänger med den principiella nyorientering av den statliga budgetpolitiken som finansplanen för nästa budgetår innehåller, och vars väsentligaste innebörd är att även de statliga *produktiva* investeringarna skall finansieras med löpande inkomster eller skatter. Vår uppfattning på denna centrala punkt har vi utförligt utvecklat i de förut omnämnda motionerna, varför vi anser det onödigt att här ånyo ingå på dessa spörsmål. Hänvisande till vad vi i dessa motioner anfört, vill vi här dock framhålla följande.

Den av finansministern anförda motiveringen för en s. k. totalbalanse-

ring av budgeten är att detta skulle vara nödvändigt av konjunkturpolitiska skäl. Vi kan inte ansluta oss till denna uppfattning. Naturligtvis har ett överskott av löpande inkomster utöver löpande utgifter i och för sig en köpkraftsindragande effekt, fränsett olika indirekta verkningar. Någon entydig regel för hur stort detta överskott i olika lägen lämpligen bör vara kan inte uppställas. Det får bli resultatet av en bedömning, *varvid man enligt vår mening bör ta hänsyn till beskattningens effekt på det frivilliga sparandet och på arbetsviljan* och över huvud taget dess verkningar på samhällsekonomin på längre sikt. Det är därför enligt vår uppfattning riktigare att vid bestämmandet av det statliga skatteuttaget som huvudregel utgå från vad statsverket behöver för att bestrida de löpande utgifterna och därefter — med hänsyn till det rådande konjunkturläget och de aktuella utvecklingstendenserna — bestämma huruvida man behöver ta ut mer (resp. mindre) i skatter än vad de löpande utgifterna kräver, dvs. om driftbudgeten skall över- eller underbalanseras. Den av oss här i korthet angivna ordningen har varit den i vårt land sedan lång tid praktiserade och är den av statsmakterna genom 1937 och 1944 års beslut föreskrivna. För att belysa de skattepolitiska konsekvenserna av den av finansministern nu åsyftade nya ordningen, för vars tillämpning han även i framtiden tycks hysa bestämda sympatier, vill vi vidare påpeka, att den i princip innebär, att med de statliga kapitalinvesteringarnas nuvarande omfattning statsverkets årliga skattebehov i stort sett skulle lyftas upp med ett belopp av storleksordningen 1 000 miljoner kronor. Detta belopp representerar samtidigt det permanenta tvångssparande som finansministerns nya ordning också skulle innebära.

Den budget för finansåret 1956/57, som presenterades i statsverkspropositionen var såsom vi framhöll i våra motioner i januari mycket kraftigt överbalanserad.

Överskottet kan nu beräknas till ca 1 200 milj. kr., vartill kommer överavskrivningen på låneanslagen till bostadsbyggande (ca 200 milj. kr.). Att överskottet måste uppgå till ett betydligt högre belopp än det av finansministern på driftbudgeten för 1956/57 uppförda, 221 milj. kr., framgår för övrigt av det faktum att finansministern har ett kassamässigt "överskott" på den s. k. totalbudgeten av inte mindre än 493 milj. kr. Han nöjer sig inte ens med ett överskott på driftbudgeten som täcker samtliga investeringar utan vill ta ut närmare 500 milj. kr. därutöver.

Det resonemang som här förts leder fram till att *statsfinansiella* förutsättningar obestriddligen föreligger för en större sänkning av den statliga inkomstskatten än vad finansministern nu föreslagit. Vad de konjunkturpolitiska förutsättningarna angår, anser vi det motiverat att ett visst överskott eftersträvas för nästa budgetår. Å andra sidan måste vid bestäm-

mandet av skatteuttaget hänsyn tagas till den reella skärpning av det direkta skattetrycket som ägt rum under senare år och till att skattetrycket i dag måste anses vara mycket hårt. En skattesänkningens inverkan på det enskilda sparandet och arbetsviljan skall inte heller förbises. Vi anser därför, att en lägre uttagningsprocent än den av finansministern förordade, 100, bör fastställas. Som vi angivit i tidigare väckta motioner anser vi att uttagningsprocenten bör sänkas till 95. Inkomstbortfallet för statsverket härigenom kan beräknas till 170 milj. kr. för helt år och för nästa budgetår till 55 milj. kr.

Vid ställningstagandet till skattesänkningens omfattning bör man även ta hänsyn till att utrymme skall finnas för fortsatta skattesänkningar det budgetår som kommer efter nästa, främst genom en förhöjning av ordsavdragen vid den kommunala beskattningen och särskilda skattelättnader för barnfamiljerna genom barnavdrag. Skattelättnaderna i år måste också avvägas så, att utrymme finns att budgetåret 1957/58 genomföra förstärkningar på de socialpolitiska och kulturpolitiska områdena; bl. a. bör möjlighet då beredas för en förhöjning av de allmänna barnbidragen. De skattelättnader som vi föreslagit i år dels i denna motion, dels i tidigare väckta är avvägda med hänsyn till här angivna målsättningar.

Sammanfattningsvis vill vi slutligen framhålla, att de ändringsförslag i fråga om statens inkomster och utgifter som vi framställt för nästa finansår och som förutom lättnader i beskattningen innefattar såväl nedskärningar av utgiftsanslagen som mindre ökning av olika anslag skulle inneburi, att ett väsentligt överskott skulle kvarstått för nästa budgetår. — Även om finansministerns av oss kritiserade redovisningsmetod i fråga om kostnaderna för bostadsstödet tillämpas, skulle överskottet på driftbudgeten enligt våra yrkanden ha uppgått till 170 milj. kr. mot 221 milj. kr. enligt finansministerns förslag. Detta framgår av nedanstående tablå. Vi vill tillägga att då utskotts- och riksdagsbehandlingen ännu inte är färdig, kan det definitiva resultatet komma att i någon mån avvika från här angivna siffror.

Driftbudgeten 1956/57

<i>Enl. prop. 175</i>	<i>Milj. kr.</i>
Inkomster (exkl. kommunalskatter om 300 milj. kr.)	11 009
Utgifter (exkl. avsättn. av extra bolagsskatten till fond för pensionsändamål)	10 327
Inkomster utöver utgifter	682

./ Av regeringen gjorda bortföringar	
(avsättn. av ./ bolagsskatt (275 milj. kr.), inv.-avg. (75 milj. kr.) och för invest. i LKAB (111 milj. kr)	461
Formellt budgetöverskott	221
<i>Efter de ändringar som vi föreslagit med bortseende från de av oss yrkade ändringarna i fråga om redovisningarna av kostnaderna för bostadsstödet.</i>	
Det formella överskottet i regeringens budget	221
Yrkanden av oss	
a) som ökar överskottet (anslagsminskningar netto)	+149
	370
b) som minskar överskottet:	
sänkning av statlig ink.-skatt utöver regeringen	55
slopande av kvarlåtenskapsskatten	20
sparstimulerande skatteavdrag	7
slopande av bilaccis	75
sänkning av fordonsskatten	25
höjning av förvärvsavdrag och av ortsavdrag för ensamstående med barn	18
	—200
Överskott	170

Såsom vi framhållit ovan är det verkliga överskottet betydligt större än vad som framgår av tablan ovan. Till de där redovisade beloppen skall nämligen läggas den extra avskrivningen av äldre egnahemslån — 343 milj. kr. — vilket är en ren bortföringsåtgärd som inte innebär eller avspeglar någon statlig utgift under innevarande år utan endast bokföringsmässigt reducerar budgetöverskottet. Dessutom bör hänsyn tagas till den av finansministern föreslagna överavskrivningen på de statliga bostadslånen i övrigt — ca 200 milj. kr. Vidare är den av regeringen föreslagna avsättningen av medel för framtida investering i LKAB — 111 milj. kr. — enligt vår mening för stor. Rätteligen borde det belopp avsättas som kan beräknas motsvara vinstökningen för statsverket till följd av att en i detta företag normal avsättning till dispositionsfond inte avses äga rum. Nämnade belopp kan beräknas till 30 milj. kronor. Finansministerns förslag på denna punkt innebär att därutöver ett överskott på driftbudgeten skulle tas i anspråk för avsättning för framtida investering i LKAB. En riktigare bild av det statsfinansiella läget erhålles om en sådan extraordinär avsättning för framtida investeringsbehov inte sker, varigenom överskottet blir 81 milj. kr. större. I mån av behov bör längre fram under kommande år särskilda investeringsanslag upptas på kapitalbudgeten. Samman-

lagt skulle alltså överskottet med den av oss hävdade redovisningen och med våra yrkanden för nästa budgetår kunna beräknas till ca 800 milj. kr.

De statliga kapitalinvesteringarna enligt den framlagda investeringsplanen för nästa budgetår upptages till 979 milj. kr. Tages hänsyn till vårt yrkande om en ökning med 100 milj. kr. för ökat bostadsbyggande, stiger investeringen till bortåt 1 100 milj. kr. Sedan hänsyn tagits till olika mindre poster som påverkar upplåningen skulle det statliga nyupplåningsbehovet för nästa finansår, med den budgetpolitik vi förordat, bli ca 200—300 milj. kr., dvs. ett belopp som t.o.m. *understiger* det för investeringarna i affärsverken i kapitalbudgeten upptagna, vilka investeringars finansiering med upplåning hittills alltid ansetts naturlig. I konjunkturpolitiskt avseende måste därför den av oss förordade budgetpolitiken innebära ett väsentligt bidrag till ekonomisk stabilisering. Den äger dessutom fördelen framför den av regeringen angivna, att den genom de däri ingående mera markerade skattelättnaderna stärker det enskilda sparandets möjligheter. Det är nämligen vår bestämda övertygelse, att den hårda överbeskattning, som regeringens budgetpolitik innebär, på längre sikt kommer att medföra allvarliga risker för det totala sparandet i samhället och därmed för framstegstakten.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställer vi,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 175 måtte besluta, att för senare hälften av budgetåret 1956/57 statlig inkomstskatt för skattskyldig, som avses i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skall ingå i preliminär skatt med 95 procent av grundbeloppet i stället för av Kungl. Maj:t föreslagna 100 procent.

Stockholm den 15 maj 1956

Bertil Ohlin

Wald. Svensson

Per Johnsson
i Kastanjegården

Henning Gustafsson
Skellefteå

Filip Kristensson
i Osby

Ragnhild Sandström